

IZRAEL

jiná země

Cesta s pořadovým číslem devatenáct

Reportáž, která je tentokrát o židovském skautingu pouze okrajově. Je hlavně o událostech, které kompletně proměnily tvářnost Izraele.

*Přiveďte je domů ihned! Mnozí izraelští rukojmí
ale na své propuštění teprve čekají*

DEN PRVNÍ

Po rok a půl dlouhé pauze nastal čas sbalit bágl. Do poslední chvíle nebylo jasné, jestli odletím, ale dobrá věc se podařila a v pátek čtrnáctého února se od ranveje odlepilo letadlo s mojí maličností na palubě. Opět jsem se vydala do Izraele. A věděla jsem, že jedu do země, která už nikdy nebude taková, jakou jsem ji znala. 7. říjen roku 2023 změnil základní paradigma, které vycházelo z hesla „Už nikdy...“. A najednou to „už nikdy“ běželo znovu, sledováno vyděšenými pohledy celého světa – tedy, lhala bych, celého ne. Znovu a lépe: sledováno vyděšenými pohledy nejen Izraelců samotných, ale také nás všech, kteří tuto demokratickou výspu v muslimském moři milujeme a z nejrůznějších důvodů všemožně podporujeme. Odehrávalo se něco, co jsme nepovažovali za možné. Izraelský stát byl napaden a jeho občané masakrováni tím nejhorším představitelným způsobem. Vlastně spíš způsobem nepředstavitelným.

Jiné to bylo už na letišti v Praze, kdy prohlídka příručního zavazadla trvala půl hodiny. A to jsem přitom prakticky nic nevezla, jen obvyklou tunu poznámek a detailní rozpis programu v papírové podobě (pro případ, že by selhala technika

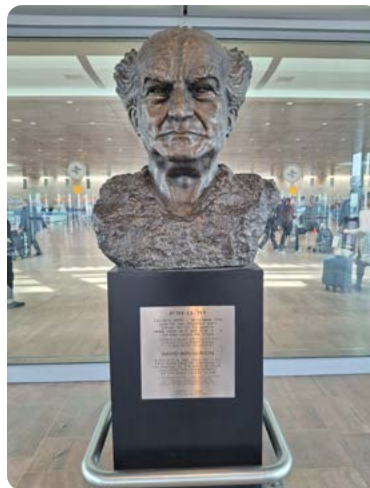
Odlet z Prahy

a elektronika, což se mi v Izraeli stalo nejednou), pak nějaké diktafony a fotoaparát. Člověk ale pro tohle všechno má pochopení, protože bezprostřední ohrožení, kterému jsou Izraelci vystaveni, opravňuje izraelský bezpečnostní aparát k adekvátním krokům. Nemusela jsem tedy přemýšlet nad tím, co jsem zvorala – příkladně jako tehdy, když jsem od příbuzných z Austrálie dostala darem malé organizéry se štítky označujícími arabskou zemi původu. Štítky jsem zapomněla odpárat, agilní děvče

z El Alu organizéry našlo a na malér bylo zaděláno: výsledkem byl filcuňk jako z pohádky o zrcadle, jen místo otázek „kdo je v zemi zdejší nejhezčí a nejkrásnější“ padaly tony dotazů zcela jiného typu a všichni zúčastnění chtěli vědět, kdy jsem v oné arabské zemi byla naposledy... Vysvětlení, že tyhle kapsičky rozdává letecká společnost Qatar Airways přepravující moje australské příbuzenstvo a že do nich ukládám různé šňůry k elektronice, diktafony a podobně, nezabralo.

Pak už všechno běželo obvyklým způsobem. Závanem normálnosti byly prachobyčejné lahvičky s vodou, rozdáváné personálem společnosti El Al. Víčka šla normálním způsobem odšroubovat, žádná eurounijní pakárna znemožňující normální otevření láhve se chválabohu nekonala, žádná přivařená víčka, nic.

Let jsem – jako obvykle – prospala a vzbudila se až před přistáním. Kontrola na letišti Ben Gurion proběhla bez komplikací, s úředníkem jsme probírali současnou situaci, odbavení bylo rychlé. A pak už následovala jen samá pozitiva a jistoty, protože jsem se pohybovala po známé půdě 😊. V hale čekal kamarád Ilan – a s kytkou k tomu! Rovněž se zásobou jídla pro regiment vojáků – přestože jsem přiletěla jen já – protože nastával šabat, čas, kdy sehnat v Izraeli otevřený obchod rovná se zázraku. I když – proti opravdu dobrému zázraku nic nemám 😊. Jestli bylo v tu chvíli něco jasné, pak to, že hladem nezahynu. Následovala jízda směrem na Tel Aviv do hostelu Florentin House, mého oblíbeného, několikrát jsem zde už bydlela a vybrala jsem si jej znovu, protože jednotlivé pokoje současně fungují jako tzv. bezpečné místnosti, tedy kryty. Což se hodí zvláště teď, v době, kdy je Izrael ve válce jednak s teroristickým hnutím Hamas a také na mnoha dalších frontách.

Na letišti v Tel Avivu mě vítá Ben Gurion

Nejen Ben Gurion, ale také Ilan Fiala

Ocelové bezpečnostní dveře. V tomhle hostelu mám jistotu, že během poplachu nemusím běžet do krytu

Dnes vstávám poněkud později, doháním lehký spánkový deficit z předchozího dne. Jdu se projít po okolí hostelu a pak se vrátím a objednávám taxi, protože první letošní interview se bude konat na opačné straně Tel Avivu. Yosepha Shahak se svojí sestrou Ilanou jsou dcery Růženky Porgesové z Benešova (v Izraeli přijala jméno Rachel Har Zvi), která stihla odjet těsně předtím, než do Československa vtrhla německá vojska. Růženka – Rachel, členka skautského oddílu v Benešově, vstoupila do sionistického hnutí El Al poté, co byla ze skautingu kvůli svému židovskému původu vyexpedována.

A já jsem téměř dvě hodiny poslouchala jako uhrnutá, protože některé aspekty a detaily odjezdu Rachel Har Zvi z vlasti mi známy nebyly. Odchod ze skautského oddílu nebyl tak dramatický, jak to znám z mnoha jiných případů, spíše naopak – pláč a skřípění zubů sice nastalo, ale plakal svorně celý oddíl. Růžena-Rachel nebyla sama, kdo musel opustit skautské řady, členkami oddílu byly také tři sestry Blánovy, dcery benešovského rabína, a další židovská dívka, všechny byly velmi oblíbené, a tak tento necitelný a nesmyslný zásah roztrpčil každého, kdo měl s benešovským skautingem něco společného. A to ještě nikdo nemohl tušit, jak se věci vyvinou dál: během války se Růženčin chlapec, Zdeněk Zíka, rovněž skaut, přidal k odbojové skupině, byl chycen, vězněn na Pankráci a poté transportován do Osvětimi, kde jako jediný nežidovský občan Benešova v roce 1943 zahynul. Růženka-Rachel na něj nezapomněla do konce svého života.

Když mě Yosepha vezla zpět na hostel, měla jsem o čem přemýšlet.

Skautka Růženka Porgesová na táboře v Bejt HaArava

Dnes dorazil narátor v doprovodu své dcery přímo do hostelu. Daniel Perl, který pochází z Hranic na Moravě a do Izraele přišel s rodiči v roce 1965, odvyprávěl velmi zajímavý příběh své rodiny. Předkové pocházeli z Podkarpatské Rusi; o karpatoruský segment mám obzvlášť zájem, protože příliš informací o této části židovské komunity kdysi náležící k Československu nemám. Stejně tak jsem nevěděla nic o Židech v Hranicích – a když jsme se s Danym loučili, nadiktoval mi další jména. Snad se mi při příští návštěvě podaří sejít se s dalšími Hraničáky.

A ještě jednu věc je nutné zmínit: když jsem na Danyho čekala v recepci, dala jsem se do řeči s recepčním a po chvíli jsme na sebe zírali s otevřenými ústy, protože také Yonathanovi předkové přišli do Izraele z Československa a on nedávno nechal v Praze a v severních Čechách na památku své vyražděné rodiny instalovat stolpersteiny. Okamžitě jsme si vyměnili emailovou adresu a slíbili si, že zůstaneme v kontaktu.

Odpoledne jsem se přesunula na nádraží Hagana a jela do Kiryat Gat k Hance Sternlichtové, která nedávno oslavila pětadevadesátku. První věc, která tam na mě čekala, byl panáček českého „džusu“ značky Becher. A hovor dlouho do večera, novinek je dost a dost.

Český „džus“ v Izraeli. S Hankou Sternlichtovou

Vstávání bylo drsné (to ale neměla na svědomí becherovka 😊), přece jen se zhoršený zdravotní stav trošku propisuje do všech mých činností. Nicméně na autobusové nádraží jsem klusala pěšky, abych povzbudila krevní oběh. Cesta Judskými horami do Jeruzaléma trvá hodinu, na centrálním autobusovém nádraží nastalo přeseďání – a cesta za Tamar městskou dopravou trvala rovněž hodinu, protože v Jeruzalémě je důkladná dopravní zácpa na denním pořádku.

Tamar je dcerou významné izraelské malířky a umělkyně Chavy Pressburger; v Čechách se narodila jako Eva Ginzová a byla sestrou Petra Ginze, známého terezínského autora a kreslíře, redaktora chlapeckého časopisu Vedem, který na podzim roku 1944 zahynul v Osvětimi. Když první izraelský astronaut Ilan Ramon letěl v roce 2003 do vesmíru, vzal s sebou kopii Petrovy kresby Měsíční krajina. Což je příběh sám o sobě, raketoplán Columbia během zpáteční cesty shořel v atmosféře a s ním shořela i kopie Petrova obrazu. Ukázalo se, že Ilan Ramon byl Tamařin spolužák, že se dobře znali...

Tento druhogenerační rozhovor patří k nejlepším, jaké jsem kdy v Izraeli vedla. Tami přesně ví, co chce říct, je koncentrovaná a formuluje tak, že mi brada padá na hrud'. Její vzpomínky na rodiče, na otce, který byl jedním z posledních členů slovenského vedení sionisticko-skautského hnutí Hašomer Hacair, na maminku – umělkyni a vyprávění o vlastním životě, vše bylo dokonalé. I tentokrát se ale podstatná část rozhovoru točila kolem současné situace v Izraeli, kolem války, nemožnosti uznání dvoustátního řešení právě s ohledem na nově vzniklou situaci, a hlavně kolem rukojmích. Vědělo se, že ve čtvrtek se nebudou vracet živá rukojmí, pouze jejich mrtvá těla...

Po několika hodinách se autobusem vracím „na základnu“ do Kyriat Gat a na zajatce Hamasu pozavírané v gazanských tunelech vybudovaných mimo jiné za eurounijní peníze, myslím více než kdy jindy. Pro tupce ve funkcích pseudoorganizace, která

Tamar Zemach Marom

Jedu si, ani nevím kam: jízdní řád v autobusu je – jak jinak – v hebrejštině

se dávno přežila a zdegenerovala do neuvěřitelné podoby, evidentně platí heslo „čím hůř, tím líp“. Dokazují to každým svým činem.

Také na vlakové nádraží jsem od Hanky chodila pěšky, je to slabá půlhodinka, takže pěkný trénink ostré chůze. Byla to nutnost, čerstvý vzduch působí blahodárně na mozkovou činnost 😊. Mířila jsem tentokrát do osady Zoran poblíž zelené linie, je to takové menší izraelské Silicon Valley, téměř všichni zdejší obyvatelé pracují v oboru hi-tech. Na nádraží v Beit Yehoshua mě vyzvedla Noga Arieli, vnučka Anneliese Löwy Pollak původně z České Lípy a Viktora Pollaka původně z Liberce.

Celá léta jsem pátrala po někom, kdo by mi o Anneliese, skvělé vedoucí a člence hanhala, tj. celorepublikového vedení Tchelet Lavan cokoliv, ale opravdu cokoliv řekl. A stal se další z řady zázraků, ovšem až po několika letech: když jsem před časem jedné své izraelské kamarádce – Handě Drori původně z Olbramovic, to se ještě jmenovala Poláková, vylíčila trable, které se sháněním informací o Anneliese mám, nevěřicně na mě zírala a pak prohlásila: „Ale to byla moje příbuzná...“. A pak už se věci vyvíjely tak, jak bylo potřeba, a výsledkem tohoto vývoje byla moje návštěva Zoranu.

A pak už sedím, poslouchám rodinný příběh, prohlížím dokumenty, fotografie, všechno, co má Noga k dispozici, a jako bonus navíc zjišťuju, že manžel Anneliese Viktor Pollak, pochází z Liberce, tedy z oblasti, o kterou mám v posledním roce eminentní zájem, protože pracuju na rozšíření publikace o sionistických hnutích v severních Čechách, tedy Sudetech, a po konzultaci s Čáryfukem, zpravodajem kmene dospělých z Mostu, jsem se rozhodla, že k původně popsané skautské oblasti Přemysla Oráče přidám všechna zbývající severočeská místa, o kterých dokážu získat další informace. Liberec k nim samozřejmě patří. Odjždím s pocitem dobře odvedené práce a materiálů si vezu tolik, že začínám mít těžkou hlavu z toho, kdy tohle všechno zpracuju.

Noga Arieli (uprostřed) s Milanem a Dianou Prouzovými

Anneliese Löwy, členka vedení Tchelet Lavan ve 30. letech

Další den končí pobyt u Hanky Sternlichtové, vracím se do centra Izraele. Tentokrát do Netanji, kde mě na nádraží vyzvedává kamarád Ilan a veze mě do HaOgenu k Vláďovi Maškovi, poslednímu Čechovi, který v tomto kibucu zbyl. Ilan chce interview nahrávat v hebrejštině, a tak potřebujeme překladatele. Vláďa se této role zhostil naprosto dokonale, rozhovor jsme nahráli a ve zbytku dne jsme pak obcháze-li známá místa, zašli na hřbitov, kde je pohřbeno plno Čechoslováků; ti byli v HaOgenu hojně zastoupeni. Mnohé z nich jsem znala, ale běh času je neúprosný, bohužel. Vynikající osobností byla Eva Hahnová z Prahy, zde Chava Goldstein, přezdívkou Hánovička, zakladatelka hnutí El Al a členka vedení této organizace. K dalším patřila Ahuva Alek z košické skupiny Hašomer Hacair, do mandátní Palestiny přijela s cizí identitou, získala certifikát dívky odvezené roku 1942 v první vlně slovenských transportů do Osvětimi. Dalším z přátel, kteří před časem odešli sloužit Vyšší službu, je Walter Woitsch, přežil v Praze jako ukryvané dítě. A další a další... Nebyla to veselá procházka.

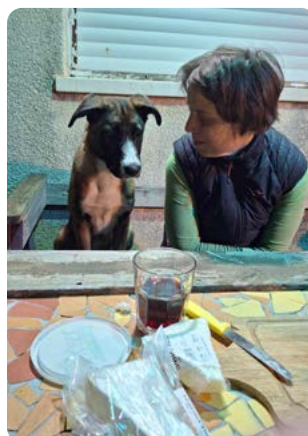
Večer si mě vyzvedla Terka Maizels, archivářka ve známé instituci Beit Terezin, a jedeme k ní do Hadery. Celý večer povídáme a společnost nám kromě tří dcer a manžela dělá také nádherně štěně jménem Moka, nalezenec z útulku, chytré jako čert. Zmůžu se na jednu jedinou hebrejskou větu: „Any lo medaberet ivrit“, což v překladu znamená „Neumím hebrejsky“, aby snad někoho nenapadlo vést se mnou filozofické rozhovory nebo něco na ten způsob, z druhé strany jako odpověď zazní české „Ahoj!“ – a ukáže se, že všechno je v nejlepším pořádku. Jako bonus zdoláváme láhev vynikajícího izraelského vína a k dokonalosti nechybí vůbec nic.

HaOgen v češtině znamená „kotva“

Osmadvadesátiletá Eva Hahnová-Goldsteinová, někdejší členka vedení hnutí El Al, spolu s Vláďou Maškem. Nepotkali se u Kolína, ale v Izraeli v kibucu HaOgen

Archivářka Terka a nalezenec z psího útulku. Moka je případné jméno, i ta barva odpovídá

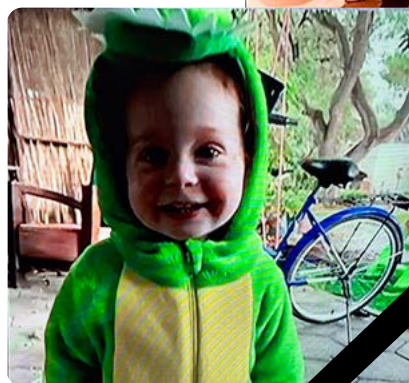
Dopoledne následujícího dne trávím v Beit Terezin zahrabaná v papírech, Terka připravila úplné informační hody; potřebuju „vyfurtrovat“ text o Dovu Reveszovi, vedoucím domova mládeže L218 v Terezíně, pracovala tam skupina Hašomer Hacair. Má to samozřejmě opět co dělat s doplňováním textu o Severočesích, ale je tady i plno jiné práce a jiných dokumentů, jenže po několika hodinách fotografování materiálů vypoví poslušnost krční páteř a já si jdu hrát s psem, který je v kancelářích vedení Beit Terezin evidentně jako doma. Zjišťuju, že jde o psa s výsadním postavením, protože psi předkové tohoto exempláře patřili zakladatelům zdejší instituce, Miriam a Mílovi Červenkovým. Pak mě Terka háže do Hadery na vlak a já pokračuju v další cestě severním směrem na Haifu, kde na centrálním nádraží Merkazit Hamifratz přeseďmám na autobusový spoj do kibucu Kfar Masaryk.

A pak se objevily první komplikace; dostaví se po každé a bylo by zvláštní, kdyby tomu tentokrát bylo jinak. Dorazím do zmíněného kibucu – a řeším bydlení, protože už místnímu orchanu, zařízení pro hosty, nevelí letitá kamarádka Shula Ginat, ale jiná paní, která za prvé nemluví anglicky a za druhé na moji objednávku úplně zapomněla. Naštěstí jeden prázdný pokoj se najde, a tak se spokojeně utábořím. Počasí se prudce změnilo, leje a teploty prudce klesly k sedmi, osmi stupňům, takže pouštím topení. V Jeruzalémě sněží. Vytahuju zimní bundu, byť po přiletu jsem měla dojem, že jsem ji k ostatním věcem přibalila zbytečně.

Počáteční ubytovací lapsus je pochopitelný. Později přijdu na to, že Kfar Masaryk je plný izraelských vnitřních uprchlíků z oblastí, které rozmlátili Arabové, jsou zde celé rodiny a pro nedostatek vhodných prostor vedení kibucu tyhle lidi ubytovalo v prázdných domcích a také ve svém ubytovacích zařízení. Plně je úplně všechno.

Dnešní den je pro Izraelce emočně velmi obtížný. Zrůdy z Hamasu vracejí tentokrát namísto živých

mrtvá těla rukojmích, malé chlapce Bibasovy a jejich matku Širi. V době únosu bylo Kfirovi devět měsíců a Arielovi čtyři roky. Vracejí také tělo třiaosmdesátiletého Odeda Liftshitze. Liftshitz byl levicovým aktivistou do morku kostí, bojujícím za usmíření Izraelců a těch Arabů, které dnes svět nazývá Palestinci¹. Za jiných okolností bych se nad tím pousmála, protože o podobných levicových pomýleních si myslím svoje, ale teď jen skřípu zuby a zatínám pěsti. Ukazuje se dokonce, že došlo k záměně těl, Širi Bibasová vrácena

1 „Žádný palestinský národ neexistuje. Vytvoření palestinského státu je pouze prostředkem pokračování našeho boje proti státu Izrael za naši arabskou jednotu. Ve skutečnosti dnes není žádný rozdíl mezi Jordánci, Palestinci, Syřany a Libanonci. O palestinském lidu mluvíme dnes pouze z politických a taktických důvodů, protože národní zájmy Arabů vyžadují, abychom jako účinný prostředek boje proti sionismu vyzvedli existenci zvláštního „palestinského národa“. Jordánsko jako suverénní stát s definovanými hranicemi nemůže uplatňovat nároky na Haifu a Jaffu. Jako Palestinec si však mohu nepochybně nárokovat Haifu, Jaffu, Beer-ševu i Jeruzalém. Jakkmile jednou prosadíme naše právo na celou Palestinu, nebudeme váhat ani minutu a spojíme ji s Jordánskem.“ Výrok Zahíra Músejna, člena výkonného výboru PLO v rozhovoru poskytnutém holandským novinám Trau, 31. 3. 1977

nebyla, šlo o tělo jiné ženy: je to absolutní morální dno, co palestinská společnost předvádí. Chce se mi řvát, protože to sleduju přímo tady, jsem součástí toho všeho a vidím psychologický dopad, který to na izraelskou společnost má. Potkat v těchto dnech usmívajícího se Izraelce není prakticky možné.

Když pak v noci vybuchnou v Bat Jamu tři autobusy s nainstalovanými výbušninami a v dalších dvou

autobusech se bomby podaří včas odhalit a na dálku zlikvidovat, je to už jen taková odporná třešnička na dortu muslimského svinstva. Naštěstí „inženýři“ Hamasu nezvládli práci s časovačem, a tak namísto výbuchů plánovaných na páteční ranní dopravní špičku vše vyletělo do vzduchu v nočních hodinách. Naštěstí – a díky Bohu, protože to by pak všechno vypadalo jinak, mnohem tragičtěji.

DEN OSMÝ

Ráno jsem si uvařila kafe a hned poté odjela busem do Haify, opět přes centrální uzel Merkazit Hamifratz, odkud složitými cestami přes celé město na nádraží Hof Karmel a dál na „tsomet HaChotrim“, zastávku, ze které kráčím za Handou Drori. Kibuc se během roku a půl, kdy jsem tady nebyla, značně proměnil. Původní starší zástavba prakticky zmizela, domek, ve kterém bydlí Handa, stojí jako poslední Mohykán ve zbývajícím řadě. Modernizace je na postupu, pomyslím si – ale radost z toho nemám. Izrael se proměňuje, je to vidět na každém kroku. Otázkou zůstává, zda směrem k lepšímu, zda globalizace v budoucnu nesažá poslední signifikantní znaky toho, co Izrael dělalo Izraelem. Bylo by nenahraditelnou škodou, kdyby vše originální zmizelo. Dnes bohužel i takový Tel Aviv vypadá jako kus New Yorku, města zbaveného veškerého kouzla a neponechávajícího místo fantazii. Prostě taková sklobetonová americká nuda na izraelský způsob.

S Handou probereme novinky a zavzpomínáme na doby dávno minulé, na všechny společné kamarády a podobně. Zjišťuju, že také domek Judith Königsberg, další mojí zdejší kamarádky, je zbořen a chystá se nová zástavba. Judith před rokem zemřela...

Odpoledne začíná šabat, takže musím odjet v rozumnou dobu. Veřejná doprava přestává jezdit zhruba dvě, tři hodiny před začátkem šábesu, a tak spěchám, nechci zůstat viset někde uprostřed cesty už jen proto, že odpoledne dorazí na „základnu“,

Symbol kibucu HaChotrim, neboli Veslaři. Zdá se, že v Izraeli si na symboly podobného typu potrpí. Je to už poněkoli káté, kdy na něco podobného narazím

S Pavlem Foltýnem. Jde o shodu jmen, s vrchním cenzorem v České republice opravdu žádná příbuznost není, takže komunikační kartičku jsem neobdržela 😊

kterou mám ve Kfar Masaryk, Pavel Foltýn z nedalekého městečka Kyriat Motzkin. Pavel přijel včas a rozhovor pro Židovské muzeum proběhl k oboustranné spokojenosti. Celou akci jsme zakončili v nedaleké kavárně, která měla – šabat nešabat – v pátek k večeru otevřeno.

DEN DEVÁTÝ

Na sobotu jsem si naordinovala volný den, však ho mám zapotřebí. Další maléry se dostavily, nefunguje toho víc. Nefunkční aplikace RavKav Card, která umožňuje zjistit zůstatek na této kartě umožňující cestování veřejnou dopravou po celém Izraeli: RavKav se s příchodem šabaty „zasekla“ a přestala fungovat. S koncem šabaty se však umoudřila a znovu se rozběhla. Co ovšem není funkční, je laptop. Chtěla jsem zazálohovat dokumenty nafocené v Beit Terezin – a laptop hlásil plný disk. Faktem je, že jsem doma nezkontrolovala, jak na tom jsem, a následek této chyby se dostavil právě teď, kdy to potřebuju nejméně. Penzum interview pro Židovské muzeum se včerejškem naplnilo, od této chvíle se budu věnovat jen práci v archivech a pořizovat dokumentaci k severočeským sionistickým hnutím inklinujícím ke skautingu, případně k dalším tématům, jenže zálohu nebudu moci udělat. Musím sehnat víceobjemovou flashku,

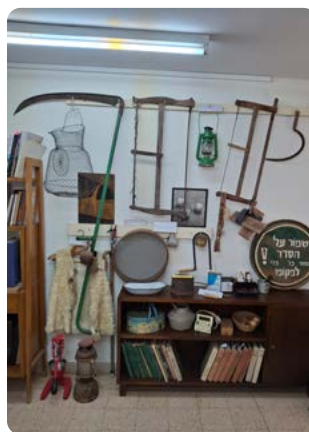
disc on kee, jak se tady říká, protože dost často tento „disc“ nosí uživatelé připnutý na kroužku s klíči. A zálohovat budu na tohle zařízení.

Takže opravdu odpočívám, jdu se podél potoka Nachal Naaman podívat do Ein HaMifratz, kibucu vzdáleného asi tři kilometry. Je zima jak v Rusku, v Izraeli něco málo vídaného. Kamarád píše, že naposledy zde taková zima byla před deseti lety. Něco o tom vím, tehdy jsme v Jeruzalémě zapadali sněhem. Vracím se, otvírám láhev červeného a vrhám se na psaní deníku a dalších věcí. A přemyslím, jak zítra včas zaplatit, když ubytovatelka anglicky neumí, takže i kdybych se jí dovolala, rozumět mi nebude, do práce určitě na osmou nechodí a já odtud musím vystartovat tak, abych stihla v domluvenou dobu přijet do archivu v Saridu.

DEN DESÁTÝ

Následoval nicméně další z řady zázraků zde obvyklých: ráno na krátké procházce kibucem úplnou náhodou narazím na ubytovatelku, a ta mi s omluvou za počáteční zmatky naučtuje tak nízkou cenu, že nestačím zírat. Slibuju, že zase určitě přijedu, jen zatím nevím, zda stihnu ještě jednu jarní cestu anebo dorazím až na podzim. Poté mě kamarád Pavel lifruje do Saridu. Cestou se ještě krátce zastavíme v nedalekém Masarykově lese a Ayelet, zdejší archivářka a současně moje kamarádka, nás provedla místním malým muzeem dokumentující historii kibucu Sarid, na jehož založení se spolupodíleli také Čechoslováci z hnutí Tchelet Lavan. Potom už se plně věnuju vlastní práci. Ayelet připravila takové dokumentační hody, že jsem málem zavařila foťák. Všechno, co zde získám, se bude velmi, velmi hodit.

Večer jedeme do Kyriat Tivon, kde ve čtvrti Charošet Ayelet s manželem bydlí. A následuje skvělá večere; izraelské jídlo miluju, tahle středomořská strava

Artefakty mini-muzea v Saridu dokumentující historii kibucu. Je s podivem, co všechno se z dob založení kibucu dochovalo

příznivě ovlivňuje moji náladu. Obvykle jídlo doplňuju zdejšími vynikajícím vínem, ale Ayelet i Yechiam vyrostli v kibucu v dobách, kdy alkohol zde byl prakticky zapovězenou komoditou, což si oba moji hostitelé odnesli do života jako nezpochybnitelné plus; takže vím, že dnes zůstanu u minerálky a tmavého nealkoholického piva značky Malat. Není ostatně špatné 😊.

Probíráme politickou situaci, válku a také Trumpovu snahu nějak se situací v Izraeli pohnout. Poté se odeberu do soukromých prostor s nádherným výhledem, čeká na mě pokojíček jako z pohádky; Yechiam, manžel Ayelet je profesí architekt, je to znát na každém kroku i v jejich vlastním domě.

Dokonalý výhled na okolí domu, ve kterém občas tábořím

Hostitelka Ayelet

DEN JEDENÁCTÝ

Během dne absolvujeme raketový útok z Gazy, ale opět to „inženýři“ Hamasu poněkud nezvládli, spadlo jim to zpět na jejich území. Izrael reagoval okamžitě: Gaza už je dost „přestavěná“, ale je to odměna „za zásluhy o výstavbu“ tunelů a veškerého protiizraelského svinstva. Po dnešku tedy bude přestavěná ještě o něco víc. Komu není rady... tomu padají na hlavu vlastní střely.

Náladu nám to nekazí, bohatě posnídáme a opět vyrážíme do archivu v Saridu. Celou dobu se modlím, aby se mi nezasekl foťák; tuto zkušenost jsem v Izraeli už před pár lety udělala, takže by to nebylo nic nového. Nového sice ne, ale nepříjemného zcela určitě. Najdou se také materiály „severočeské“ provenience, Franzi Fischl Golombik přišla do mandátní Palestiny z Ústí nad Labem, kde byla členkou oddílu Tchelet Lavan. Podle vzpomínek pamětníků to byla žena vzácného charakteru, která vždy věděla, jakým směrem se má kibuc rozvíjet. Tito zakladatelé a budovatelé příštího státu Izrael neměli problém nasměrovat svou energii ve prospěch celku tam, kam bylo nutné, a to i za cenu osobní újmy. Franzi byla přesně tím typem kreativních nesobeckých lidí, na kterých Izrael vyrostl.

Franzi Fischlová-Golombik, kdysi členka Tchelet Lavan v Ústí nad Labem, patřila k zakladatelům kibucu Sarid

Odpoledne vyrážíme do Bejt HaŠita; mám dojem, že ještě nikdy v Izraeli se o mě tak nestarali. Vlastně tady, jak se říká, putuju z ruky do ruky. V místním obchodě pořizuju tolik potřebný disc on kee, tedy flashku, a pak už mířím k Edně, dalšímu svému izraelskému andělu strážnému. Zítra mě čeká práce v archivu v kibucu Chefciba. Domlouvám to celá léta a díky pomoci izraelských přátel to klaplo teprve teď. Poprvé do toho vletěl Pesach, podruhé kovid a potřetí válka. Zítra to snad vyjde. Tedy: pokud do toho nevletí nějaká bomba. Což je v současné situaci nejpravděpodobnější.

Na slunce zapadající nad pohořím Gilboa je z Edniny terasy v kibucu Bejt HaŠita nádherný pohled

Dnes málokterý Izraelec vlastní zbrojní pas vyráží beze zbraně. Ednin syn Eran, kterého pracovní povinnosti dost často přivádějí k zelené linii. Opatrnost je na místě

DEN DVANÁCTÝ

Po deváté hodině ranní mě vyzvedává archivářka Shosh Bar a svištíme do archivu v Chefciba. Tentokrát to skutečně vyšlo. Jenže hned na začátku celého procesu bylo jasné, že se sem budu muset víckrát vrátit: Chefcibu spoluzakládala parta Tchelet Lavan „Avoda“, tj. Práce, z Československa v roce 1922, dokumentů o jednotlivých osadnících mají dostatek a z obrovské haldy krabic, kterou připravila archivářka Dalit Leitao, jsem stihla projít a nafotit pouhé tři. Ovšem ty největší. A největší šok mě čekal v osobě paní archivářky. Celá léta jsem žila v přesvědčení, že je původem z Portugalska, usuzovala jsem tak podle příjmení. Omyl: její dědeček byl Čechoslovák a k portugalsky znějícímu příjmení se dopracovala sňatkem...

Následovala klasika: likvidace páteře a ramenních svalů v přímém přenosu. Fotím a zapisuju a Shosh mi zčásti překládá alespoň základní informace z dokumentů. Po mnoha hodinách úmorné práce, kdy prohrabáváme krabici za krabicí, pomalu ale jistě dostávám křeč, a poté, kdy fotím dokumenty zakládající členky hnutí Blau-Weiss Friedy Löwy,

Zakladatelská skupina Čechoslováků, kibuc Chefciba

T. G. Masaryk na návštěvě v Chefcibě, duben 1927

pronesla Shosh směrem k Dalit poznámku v hebrejštině: „V noci se mi určitě bude o Friedě zdát“. Rozesměju se a pochopím, že obě archivářky už toho mají dost, já ostatně také, takže pro dnešní den vyhlašuju „padla“. Nicméně vzhledem k velkému množství zbývajících materiálu je nutné naplánovat další návštěvu. Program cesty číslo dvacet se začíná rýsovat 😊.

Nedokázala jsem ale rozklíčovat jednu věc: podle některých zpráv se parta původních členů Tchelet Lavan nazývaná „Avoda“, která kibuc vybuodovala, se svým mateřským hnutím totálně rozešla. Šlo o ideologický důvod? Nebo jiný? V tom případě ale jaký? Vždyť „Avoda“ dokonce odmítala přijmout i finanční podporu Tchelet Lavan dokonce v dobách, kdy se jí každá koruna hodila. Do funkce jakéhosi fundreiseru jmenovala ze svého středu Oswalda Löbla, vyslala ho v této funkci nazpět do Evropy, ale příspěvek od Modrobílých prostě nechtěla. Vůbec mi to není jasné, je to zcela ojedinělý případ. Došlo k rozkolu třeba proto, že nově zvolené vedení Tchelet Lavan vstoupilo v roce 1924 do Federace československých skautů, když zastánci sionistického proudu, členové původního vedení, odešli ve své většině do mandátní Palestiny? Důkazy pro tuto teorii jsem ale nikde nenašla, aspoň prozatím.

Když nás u archivu vyzvedl David, Shoshin manžel, odjel s námi rovnou do místní vyhlášené hospody, kde dobré jídlo a závěrečná silná káva s kardamomem postavila na nohy i moje pobledlé kolegyně archivářky. Jen mně se pořád motaly v hlavě bohapusté teorie o tom, co se vlastně tehdy před stoletím stalo a proč.

Večer jsme u Edny sledovaly přenos z pohřbu Odeda Liftshitze; bez léků, patřičné péče a prakticky beze vzduchu zacházení Hamásu nepřežil. Červený kříž se zachoval více než ostudně, zklamal na celé čáře – a člověk si okamžitě vzpomněl na návštěvu této organizace v terezínském ghettu z června roku 1943; tehdy Červený kříž před světem sehrál roli mouřenína nebo užitečného idiota, jak kdo chce. Podepřel nacistickou propagandu a vykonal špinavou práci tvrzením, že

Archivářky spřátelených kibuců: vlevo Shosh Bar z Bejt HaŠita, vpravo Dalit Leitao, Chefciba

Záběry z pohřbu Odeda Liftshitze

v ghettu je všechno v nejlepším pořádku a k žádným nezákonnostem, natož aktům proti lidskosti nedochází. Dnes tuto roli nehraje o nic hůř, až se z toho člověku žaludek zvedá. Převládající latentní antisemitismus v kombinaci s moderním antisio-nismem dělá divy, a tak Mezinárodní Červený kříž odmítl uneseným Izraelcům poskytnout jakoukoliv pomoc: odmítl je navštívit, odmítl je vyšetřit, byť mnozí byli zranění, odmítl jim doručit léky. Ale ani to nebylo nic nového: zajatého vojáka IDF Gilada Šalita nenavštívil nikdo z potentátů Červeného kříže celých pět v zajetí strávených let. A tak si v Izraeli žijí.

V knize Cílené náhody napsal Alexander Goldscheider toto: „Osvědčín, Osvětim a Auschwitz je jen různě pojmenovaný konec světa.“ Dnes se pro Izraelce podobným koncem světa stal 7. říjen 2023, kdy zdivočelá muslimská monstra s nevidanou brutalitou vraždila, znásilňovala a upalovala lid Izraele, naprosto nepřipravený na apokalypsu tohoto druhu. Jistě bude předmětem podrobného zkoumání, jak k takové tragédii mohlo dojít a proč těmto událostem nešlo předejít. Dnes ale stojí celý národ s hlavou skloněnou, od časného rána čekají desetitisíce lidí podél míst, kudy projíždí rakev s ostatky chlapečků Bibasových a jejich matky a mně je těžko, přetěžko. Tihle malí zrzouci se stávají symbolem vši té hrůzy, ukazují se, že únosci chlapce uškrtili několik týdnů po útoku. Hlavou mi při pohledu na smuteční obřad táhne nekončící řada otázek. Je možné vedle něčeho takového ve dvacátém prvním století žít? Jak se s něčím takovým dá uzavřít mír? Pokud po tomhle všem ještě někdo pochybuje o tom, že palestinským hanebným parchantům nejde o vytvoření státu vlastního, nýbrž o likvidaci státu židovského, pak by měl urychleně vyhledat odbornou pomoc. Nikdy jsem nebyla zastáncem dvoustátního řešení, ovšem po 7. říjnu 2023 se ze mě stal jeho **zásadní** odpůrce. **Tečka.**

Práci toho dne omezuju na nezbytné minimum, jedu do archivu v osadě Tel Josef, čeká tam na mě archivářka, která vidí, v jakém jsem stavu a snaží se mě trochu rozptýlit. Dnes jeden podporuje druhého. Hledám tady dokumenty o Josefě Ledererové-Ravek, řečené Pepka, která byla členkou hanhala, náčelnictva Tchelet Lavan začátkem dvacátých let minulého století a aliju do mandátní Palestiny udělala s celou rodinou, sourozenci i rodiči. Naprosto neuvěřitelný příběh. Ledererovi jako muzikální rodina si kromě osobních věcí přivezli také své hudební nástroje a založili v kibucu jednak orchestr a pak tradici každoročně se opakujících hudebních festivalů. Tradici, která vydržela do dnešních dnů.

Rodina
Bibasových

Trasa, kudy projížděla rakev s ostatky, vedla napříč Izraelem. A všude davy lidí...

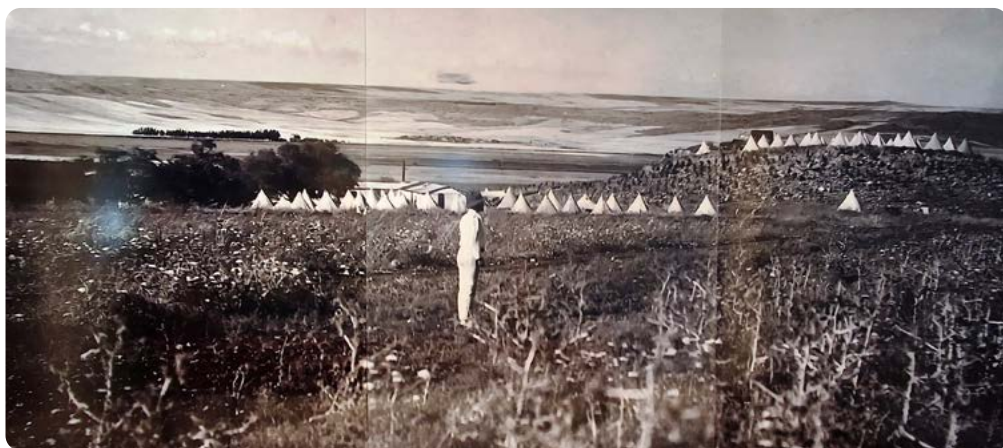

Z rodiny přežil jediný, otec. Do poslední chvíle, do propuštění, netušil, že s manželkou a dětmi se už nikdy nesetká

Také zde je na každém kroku vidět obrovské množství práce, které museli osadníci odvést ve vyprahlé, kamenité a suché krajině. Místo, které si vybrali, je opravdu „tel“, kopec, pahorek, a pojmenovali ho po hrdinovi Josefu Trumpeldorovi. Několik let zde pobýval. Donutili krajinu, aby se podvolila a zazelenal se snad i ten pověstný kámen vytěžený v místním lomu. Dnes tady mají skvělé muzeum kibucu, které dokumentuje vývojovou linku od samých začátků až do dnešního dne. Musím říct, že něco podobného jsem ještě nikde v Izraeli neviděla.

Kibuc Tel Josef dnešních dnů

Pro srovnání: původní osada Tel Josef

Večer se napříč celou zemí vracím na jih do Kyriat Gat, do pouštní předzahrádky, jak své město nazývá Hanka Sternlichtová, a těším se na pořádný kotel kávy.

DEN ČTRNÁCTÝ

Krátce před střeďeční půlnocí vrátil Hamas těla dalších rukojmích, Cachi Idana, Itzika Elgarata, Ohada Yahalomihho a Šlomo Mantzura. Výměnou za své lidi, živé i mrtvé, propustil Izrael z věznic 602 teroristů. První fáze příměří je u konce. Co bude dál v tuto chvíli nikdo neví. Co je ale naprosto jasné, je fakt, že v severní části Gazy se znovu formuje hamásovský teroristický kontingent, Hamas hraje o čas a další domluva proto bude velmi obtížná. Že mám bohužel pravdu, ukazuje se časem, protože Hamas cvičí dalších dvacet tisíc teroristů pro případ, že Izrael bude v boji pokračovat. Svět rve jako zimní stadión a evidentně nechápe anebo spíš nechce chápat a rozumět talmudickému přísloví, které

Pietní místo na nádraží v Bejt Šean připomínající vyvražděnou rodinu Bibasových

říká, že bychom mohli s někým uzavřít mír, musíme nejprve žít. Západoevropské džamahírie vedou pomatenci, které jen ze setrvačnosti nazýváme politiky, a ti popřávají sluchu teroristům Hamásu, žádajícímu mezinárodní pomoc proti izraelským plánům... To by jeden nevymyslel. Na argument, že mír nastane v okamžiku, kdy arabské zrudy propustí zbývající izraelská rukojmí, se ozývá hluboké ticho.

Můj program nicméně pokračoval nezávisle na všech teroristech světa. Ráno jsem sedla do taxíku a odjela do kibucu Dorot; žije zde Nelly Prezma, poslední zdejší Češka, další ze zbývajících přeživších holocaustu, ke kterým pravidelně jezdím. Dorot sice leží jen pár kilometrů od Gazy, ale přímý útok palestinských teroristů se mu naštěstí vyhnul. Přesto byli z bezpečnostních důvodů obyvatelé evakuováni. Probíráme to vše znovu a znovu, ale – jak už jsem při podobných příležitostech několikrát psala – neexistují dostatečně silná slova, která by vyjádřila všechnu tu hrůzu, které byli Židé v minulosti vystaveni a jak nedávné události ukázaly, stále vystaveni jsou. Nevím, jak utěšit devětadvadesátiletou ženu, která prošla Osvětímí, Hamburkem, Neugrabenem, Tiefstadtem a Bergen-Belsenem, do kterého přišla s pochodem smrti. Prostě nevím.

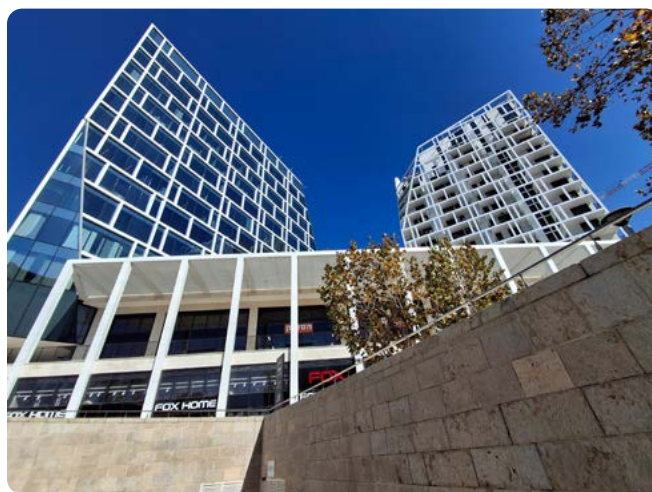

Devětadvadesátiletá Nelly Prezma, dcera rabína z Pacova. Poslední česká obyvatelka kibucu Dorot

Odpoledne se vracím na základnu a opět: s taxikářem se celou dobu bavím jenom a pouze o říjnových událostech. Ještě ani nedojedeme na místo a dozvídáme se o dalším příšerném masakru: nějaké arabské hovado projelo autem skrz naskrz autobusovou zastávkou a zabilo sedmnáctiletou holku. Proti policistům ten zmetek vystartoval se šroubovákem v ruce, měl ale smůlu. Zastřelili ho. I tohle je Izrael dnešních dnů.

DEN PATNÁCTÝ

Ráno sedám na vlak a jedu do Tel Avivu, kde na nádraží Hagana přestoupím na spoj do Modi'in. A potom autobusem číslo 182 do mošavu Nachli'el v zóně A. Hodně lidí se mně ptalo, jestli nemám strach do těchto oblastí jezdit. Odpověď zní: nemám. Všichni jsme v rukou Božích. Zavazuje mě k tomu druhý bod skautského zákona: v Nachli'elu žije sedmadvadesátiletá kamarádka Eva Hefer (tady v Čechách se jmenovala Měkynová), která v lepších dobách patřila mezi moje izraelské anděly strážné a starala se o veškerý možný komfort hektolitry kávy počínaje, oblíbenou pomazánkou z avokáda pokračujíc a noclehy uprostřed Tel Avivu, výhodné destinaci pro všechny druhy mých izraelských aktivit, konče. Existuje cosi jako vděčnost, a to nemluvím o přátelství, které nás za ta léta spojilo. Jinými slovy: to, že se po nehodě

Moderní architektura v Modi'in

Okolí mošavu Nachli'el

a následných zdravotních komplikací musela odstěhovat k synovi bydlícímu v zóně A mě prostě nezastaví, protože skautka je věrná a oddaná i v okamžicích, kdy to reálně představuje ohrožení života. Nápisy „Izraelským občanům vstup zakázán“ jen dokreslují tuto nekonečnou absurditu.

Krajina kolem Nachli'elu je nádherná, přímo biblická, ale při procházkách mošavem je nutné stále jedním okem sledovat okolí a hlídat, jestli se někde na protějších kopcích nezaleskne hlaveň. Víím, že to zní jako ze špatného westernu (nebo spíše z easternu), ale tak to prostě je. Už několikrát jsem zde zažila útoky, na cestách potkávala ohořelé a rozstřílené autobusy – a dnes navíc je to všechno podmíněno probíhající válkou. Ostříží zrak sice s ohledem na počet dioptrií nemám, přesto doufám v Toho, který nespí a nedřímá, protože chrání Izrael a věřím, že ochrání také mě. Člověk si tedy tu okolní krásnou krajinu užije jen tak napůl,

Vzdálený Modi'in z kopců kolem Nachli'elu

protože – řečeno vojenskou terminologií – neustále hlídá perimetr a je připraven plácnout sebou při sebemenším záblesku z protějších straní do prachu. Toho je tady víc než dost.

DEN DEN ŠESTNÁCTÝ, SEDMNÁCTÝ A OSMNÁCTÝ

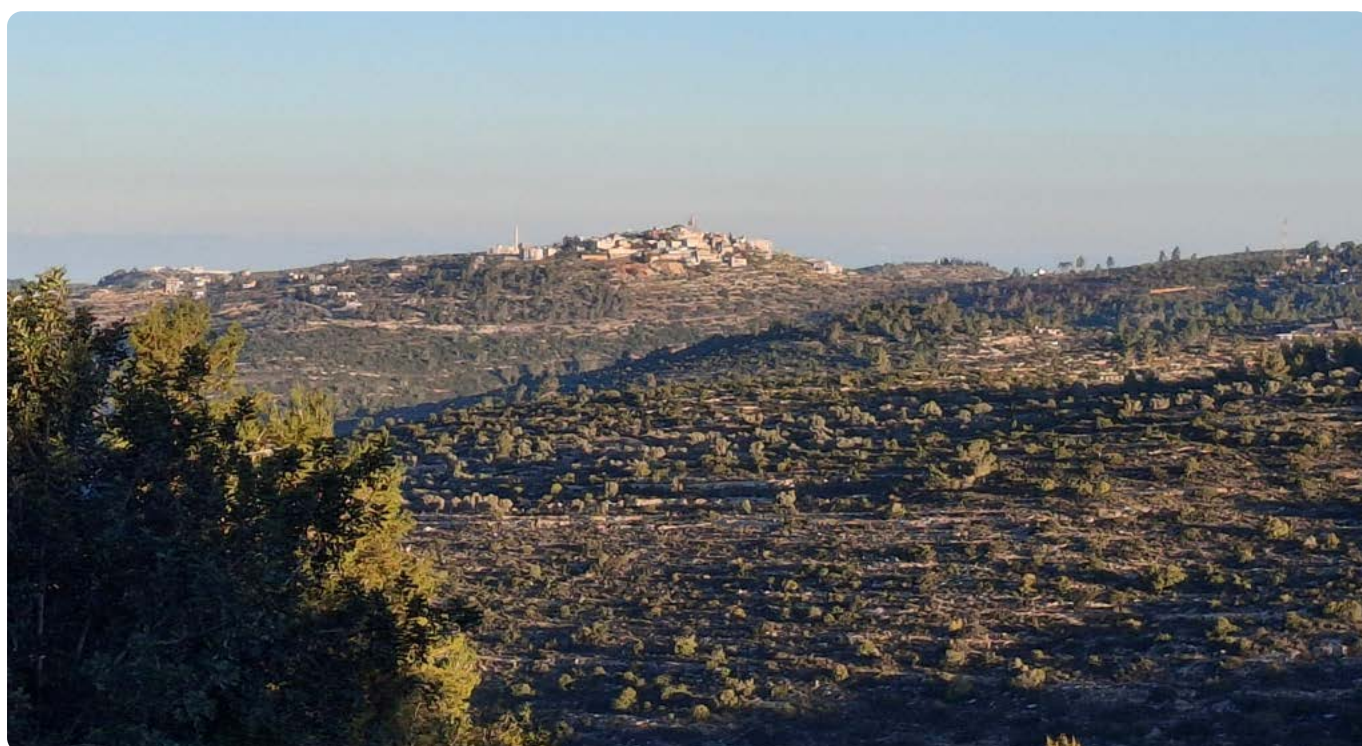
Déjà vu. Slavíme šabat, je to už poněkoli káté, kdy zde spolu s ostatními tento svátek oslavuji (včetně jedné oslavy Pesachu), a opět se mi „přihodí“ ta čest, že mohu svým novým sousedům posloužit ve funkci pro mě více než nezvyklé. Když jsem byla v Nachli'elu naposledy, sousedům odvedle vypadla elektřina – a tak jsem se ujala čestné funkce zvané „šábés goj“.

Dnes se přihodilo úplně to samé, jenom jiné sousedce – takže se přede dveřmi objevil malý chlapíček (maminka poslala synka), ozvalo se hlasitě «ťuk ťuk ťuk», protože Židé o šábésu zvonit ani ťukat nesmí, je to další z řady nepovolených činností. Chlapíček vysvětlil problém, a už jsem letěla a nahazovala pojistky. Po mošavu se strašně rychle rozkřiklo, že Heferovi mají návštěvu a já už jsem se těšila na tu tunu dobrých skutků, které vykonám 😊.

Ale i tak jsem se neustále hlídala, dávala pozor, abych nezhasínala, kudy chodím, čili šlo o opačný proces, než jaký člověk obvykle absolvuje ve vlasti: o šábésu se tady nechává všude rozsvíceno, zázračné sporáky – jsou-li řádně naprogramované – ohřejí jídlo v pravý čas, na toaletách člověk nachází toaletní papír, který se nemusí trhat, protože i tato

Ochranný plot kolem mošavu Nachli'el

činnost je zapovězená, a existuje spousta dalších vychytávek, na které jsem přicházela postupně díky tomu, že řada mých přátel patří k ortodoxnější komunitě.

Další kapitolou zasluhující zmínku, je jídlo. V této domácnosti je košer jídlo i víno samozřejmostí, o šábese však má svá daná pravidla a je připravováno s předstihem. Osmnáct minut před západem slunce zapálila Evina snacha Tami šabatové svíčky a když se o něco později vrátil Jiftach z večerní bohoslužby, pronesla požehnání. Slavnostně prostřený stůl byl plný jídla, nechyběla chala, různými způsoby upravené ryby, hovězí či kuřecí maso, zeleninové saláty, prostě všechno, na co jen člověk pomyslel. Protože není dovoleno obsluhovat elektrické přístroje, vodu na kávu nám permanentně ohříval jakýsi bojler. Určitá pravidla platí také pro výtahy. V tomto domě sice výtah není, ale pokud vím, v hotelech a vícepatrových budovách během šabatu zastavují automaticky v každém patře. A ve výčtu šábesevých zvláštností by se dalo pokračovat. Vzhledem k tomu, že tohle je moje devatenáctá výprava do Země izraelské, jsem víceméně zvyklá.

Eva Hefer

DEN DEVATENÁCTÝ

Po několika dnech strávených v horách je nutné přesunout se blíž k letišti, takže odjždím do své oblíbené pouštní předzahrádky, do Kiryat Gat k Hance Sternlichtové. Mám zde bágl a také se

musím se svým dalším andělem strážným náležitě rozloučit. Večer ještě znovu volala Eva, děkovala za návštěvu a za péči – a já jsem si umiňovala, že do Nachlí'elu zajedu při nejbližší příležitosti zas.

Ani poslední den této nadmíru úspěšné výpravy mě neušetřil muslimského obohacení. Útok nožem a pistolí na nádraží v Haifě, centrálním haifském dopravním uzlu Merkazit Hamifratz, odkud se dá vyrazit do všech směrů a odkud jezdím do Kyriat Tivon, do Kfar Masaryk nebo do centra země, zastavil provoz. Bezpečnostní složky pátraly po teroristech a prohledávaly rozsáhlý objekt několik hodin. Výsledek: dva mrtví teroristé, mnoho pobodaných Izraelců, z toho jeden následně zemřel. Později se ukázalo, že muslimské kreatury přijely z výcvikového pobytu v Německu. A nepozastaví se nad tím vůbec nikdo, aniž by se o tom objevila jakákoli zpráva v evropských médiích. Až tak daleko tahle situace došla. Znovu opakuji: západoevropské džamahírie vedou pomatenci, které jen ze setrvačnosti nazýváme politiky a Izraelci nad tím vším kroutí hlavami, protože „své pappenheimské“ dobře znají a vědí, co od nich čekat.

V souvislosti s Evropou nejen já mám pocit, že doba ideologické falše je zpět a opět nastává budování světlých zítřků. Něčím podobným jsem prošla za bolševika – a s novou podobou této falše se rozhodně smířit nehodlám. I dnes je přítomná silná ideologická složka. Různé (i skautské) instituty zaštiťující se titulem neziskových organizací jsou ve skutečnosti propagandistickými firmami s propracovaným politickým programem. A naivní idioti jim skáčou na lep s představou, že budují tu správnou, multikulturní společnost. I díky těmto „vlivovkám“ dnes Evropa přestává být Evropou tak, jak jsme ji znali. Ovšem – na obyčejnou lidskou tupost se to asi všechno svést nedá, spíše na dobře promyšlený záměr. Pro mě tento typ idiotů představuje materiální zhmotnění lidské blbosti a jejich slepá víra v lepší zítřky se podobá víře fanatických svazáků z padesátých let minulého století a překrucování a manipulace s realitou je jim vlastní. Kdyby šlo o naivní idealismus, člověk by to snad ještě pochopil, nikoli však akceptoval. Tady ale zjevně jde i o určitou dávku hrané naivity s předem stanoveným cílem, tím jsem si jista.

Policisté na nádraží Merkazit Hamifratz v Haifě po teroristickém útoku

Rozloučení s Izraelem

A tak když čtu, že teroristé Hamasu žádají o mezinárodní pomoc proti izraelským plánům a Evropská unie na to kývá jak houpací kůň, jen to zapadá do celkového obrazu.

V letadle, tedy stále ještě jednou nohou v Izraeli, začínám plánovat další, už dvacátou cestu.